

ТМ	Г. XXXVI	Бр. 1	Стр. 411-414	Ниш	јануар - март	2012.

Приказ дела
Примљено: 14. 12. 2012.

Ивана Илић Крстић

ПРОФЕСИОНАЛНА ЕТИКА ИНЖЕЊЕРА*

Публикацију „Професионална етика инжењера“, коју су приредили Драгољуб Б. Ђорђевић и Богдан Ђуровић са Машинског факултета у Нишу, чине обједини текстови више аутора о недовољно изучаваној теми, професионалној етици, у оквиру српског социолошког дискурса. Састоји се од једанаест ауторских прилога, који на први поглед различити, ипак сачињавају једну компактну целину. Циљ им је да читаоцу приближе настанак, развој и значај инжењерске етике.

Радам Јована Бабића редовног професора етике Филозофског факултета у Београду под називом „Етика инжењера“, почиње ова надасве интересантна публикација. Текст професора Бабића нас најпре упознаје са самим појмом етике. У даљем тексту, полазећи од специфичних поступака у инжењерској професији, као што је ефикасност, безбедност и ризик, примењивање стандарда, експериментисања и моралних проблема који су индикативни у инжењерству, аутор сужава поље свог интересовања ка професионалној етици инжењера и њеним специфичним детерминантама. Те специфичне детерминанте професионалне етике инжењера види у јавном и тимском раду, успеху, квалитету, поузданости, знању и креативности. Етику инжењера представља као део примењене етике посебно намењене типичним ситуацијама у инжењерству (стр. 7). Текст професора Бабића значајан је како због појмовног дефинисања етике инжењера, тако и због одређивања њене специфичности.

Други текст, је текст професора Милована Вуковића. Сам наслов „Три традиције нормативне етике од значаја за пословну етику и етику инжењера“, на неки начин прави искорак у односу на претходни, тражећи могуће практичне путеве у решавању моралних недоумица. Атор овај део етике препознаје као *нормативну етику*, тј. као етику која даје препоруке и

---

ivana_soc@yahoo.com

* Драгољуб Б. Ђорђевић, Богдан Ђуровић (прир.). 2011. *Професионална етика инжењера*. Ниш: Машински факултет.

Припремљено у оквиру пројекта *Одрживост идентитета Срба и националних мањина у пограничним општинама источне и југоисточне Србије (179013)*, који се изводи на Универзитету у Нишу – Машински факултет, а финансира га Министарство за науку и технолошки развој РС.

мерила која омогућују људима да се снађу у моралним ситуацијама (стр. 11). Посебно се чини значајан део под насловом *Етика врлине* (стр. 13), у коме аутор наглашава вредности на којима почива етика врлине: храброст, верност, искреност, скромност, честитост, правичност и повезује их са професијама професора, официра, адвоката и лекара. Значај овог текста се огледа у широком еклектичком приказу могућих теорија нормативне етике, које своје утемељење налазе у савременој литератури.

У тексту „*Утицај пословања на професионалну етику*“, млада ауторка Јелена Манић даје један посве савремени поглед на етику инжењера. Може се слободно рећи да полази од практичног схватања професионалне етике, коју дефинише кроз терију агенције, а у виду тријаде: инжењер, послодавац и трећа страна (стр. 29). Ауторка покушава да кроз теорију агенције, која своје утемељење налази у савременој економији, објасни принципе професионалне етике инжењера. Даје један посве практичан приказ пословне етике, односа пословања и професије, професионалних инжењера и њихових дужности и моралних дилема инжењера у пословању. Рад је посве другачијег карактера у односу на претходна два која се баве самим утемељењем етике и професионалне етике, што даје савремени приступ у схватању професионалне етике инжењера.

Професор Божо Милошевић текстом „*Инжењерска етика: од занатлијске традиције ка рационализму професије*“ доприноси квалитету ове публикације. Аутор сматра да се професионална етика почела обликовати упоредо са губитком занатлијске традиције, а свој пун развој стиче са индивидуалном посвећеношћу инжењера техничко-технолошком стваралаштву. Мишљења је да је техничко-технолошки напредак резултовао усложњавањем човековог делања а самим тим довео до рационализма професије (стр. 46). Кроз неку врсту хронологије друштвеног развоја, указује на значај друштвеног развоја у настанку специфичне професионалне етике инжењера. Истиче да су припадници инжењерске професије, као ретко који припадници других професија, суочени са друштвеним притиском да процењују као морално прихватљиво свако оно делање и поступање које је друштвено корисно.

„*Радно мјесто и професионална етика инжењера*“ је текст професора Слободана Вукићевића, у коме се полази од друштвене предметности радног места. Вукићевић сматра да је управо радно место центар у коме су се одиграле импресивне промене у самој сржи односа према раду. Аутор тврди да етика радног места има своје специфичности у односу на примењену етику у другим областима друштвеног живота и деловања (стр. 56). У даљем тексту ставља акценат на софтверско-инжењерску етику и наводи Готтербернова осам принципа којих се придржавају софтвертски инжењери. Уместо закључних разматрања указује на везу између етике радног места и инжењерске едукације. Опомиње ствараоце студијских програма да морају узети у обзир сложеност инжењерске праксе, како би се успоставила квалитативна веза између инжењерске праксе и етике.

Богдан Ђуровић у тексту „*Професионална етика и дух глобализације*“ полази од глобалног карактера светске економске кризе, која је кулминирала услед одсуства дисциплине и одговорности на светским финансијским тржиштима. Овај текст настоји да укаже на значај глобализацијских процеса који одређују све друштвене сегменте у 21. веку (стр. 67-73). Полазећи од става да услед глобализације национална држава слаби и губи део суверени-

тета, аутор на индиректан начин указује да професионалну етику у 21. веку одређују вредности и институције које је са собом донела глобализација. Међутим, ове новонастале институције показују своју слабост када је у питању практична примењивост професионалних етичких кодекса.

Текст професорке Данијеле Гавриловић, „*Професионална етика као основа интеграције друштва знања*“, представља један потпуно нови приступ у сагледавању професионалне етике у модерном друштву. У тексту се полази од термина као што су: друштво знања, информационо друштво, умрежено друштво (стр.75-80). Ауторка указује да је модерно друштво друштво међузависности и повезаности, а да је професионална етика модерног друштва једна од интеграцијских сила које утичу на то да друштвене везе постају још комплексније и снажније. Отуда и кључни значај професионалне етике за модерно друштво. Као посебан вид професионалне етике истиче се етика инжењера, која има посебну интеграцијску улогу у модерном друштву. На крају професорка Гавриловић указује на улогу и значај образовања у усвајању етичких норми, које би као основа професионалне одговорности повећале друштвену солидарност.

Професор социологије рада Радош Радивојевић, у тексту „*Етичке димензије техничког сазнања*“, полази од дефиниције и извора техничког сазнања. У наставку се разматрају друштвене функције технике кроз исоријску призму. Оригиналноост овог текста се огледа у самом приступу аутора у проучавању техничког сазнања. Аутор сматра да постоје три друштвене функције техничког сазнања и то: хуманистичка, хуманистичко-антихуманистичка и антихуманистичка (стр. 87). Текст указује на парадоксе техничког сазнања, јер са једне стране хуманизује свет, а са друге хумана сазнања користи у антихумане сврхе, а као пример наводи развој ратне технике чија се ефикасност мери размерама уништавања људи и материјалних добара.

„*Инжењерска етика и еколошка безбедност*“, текст професорке Весне Милтојевић има за циљ да укаже на значај етике инжењера у остваривању еколошке безбедности. У раду се полази од историјског прегледа дефиниција безбедности. При том се истиче да се поимање безбедности кроз историју кретало од одсуства војних претњи по националну државу, до индивидуалне и личне безбедности као права човека да остварује благостање и личну срећу. Указује се на значај еколошке безбедности, улогу инжењера у њеном остваривању и потенцира значај усвајања принципа еколошке етике (стр. 107). Један од главних задатака модерног доба, по мишљењу професорке Милтојевић, представља еколошизација инжењерске етике, тј. усвајање еколошких вредности како на локалном тако и на глобалном нивоу зарад очувања животне средине.

Коауторски текст професора Драгољуба Б. Ђорђевића и Милоша Ташића, „*Амерички и српски етички кодекс инжењера: почетно упоређење*“, указује на сличности и разлика етичког кодекса америчког и српског удружења инжењера (стр. 111-122). У раду се полази од чињенице да се инжењерска професија код нас није развила до нивоа лекарске професије из два разлога. Први је што инжењерима мањка висок степен организованости, а други недовољна развијеност професионалне етике. Овај други разлог је подстицај ауторима да се баве проблемом инжењерске етике кроз компарацију српског и америчког усвојеног инжењерског кодекса. Како сами аутори у закључку кажу, циљ им је био да укажу на неопходност веће применљивости српског етичког кодекса инжењера по угледа на амерички.

Последњи, али не и мање значајан у низу текстова је текст Драгана Тодоровића под називом: „*Професија лекар*“. Аутор полази од појмова занимање, професија, професија лекара и сагледава одговорност лекарске професије. У времену пољуљаних вредности на пољима свих професија, овај текст има за циљ да подсети како лекарску тако и осталу академску заједницу, на етичке кодексе којих треба да се придржавају (стр. 125-143).

На крају треба рећи да су објављени текстови у „*Професионалној етици инжењера*“ значајни како за академску заједницу, тако и за инжењерску професију. Сама публикација представља једну од првих посвећених изучавању ове проблематике код нас, при чему имамо у виду да су исти приређивачи приредили 1995. године публикацију „*Етика инжењера*“.